

Rugstreeppadonderzoek aan de Dodewaardsestraat ong. te Opheusden

Aanvullend onderzoek in het kader van de Wet natuurbescherming

Colofon

Status:	Definitief
Project:	BE/2020/158
Datum:	7 oktober 2020
Samensteller(s):	ing. G. Fairhurst
Collegiale toets:	ir. T.W.D. Schrader

Opdrachtgever:

GEMEENTE NEDER-BETUWE
Burgermeester Lodderstraat 20
4043 KM Opheusden

Contactpersoon: Dhr. B. Dijkerman

Disclaimer

Blom Ecologie B.V. is niet aansprakelijk voor schade die voortkomt uit toepassing van de resultaten van werkzaamheden en/of gegevens verkregen van Blom Ecologie B.V.

© Blom Ecologie B.V. / Gemeente Neder-Betuwe

Niets uit deze rapportage mag zonder schriftelijke toestemming van de opdrachtgever en Blom Ecologie B.V. worden gebruikt door derden. Onder gebruik worden alle vormen van kopie, openbaarmaking en elke andere toepassing begrepen. Deze rapportage mag alleen gebruikt worden voor het doel waarvoor het is samengesteld.

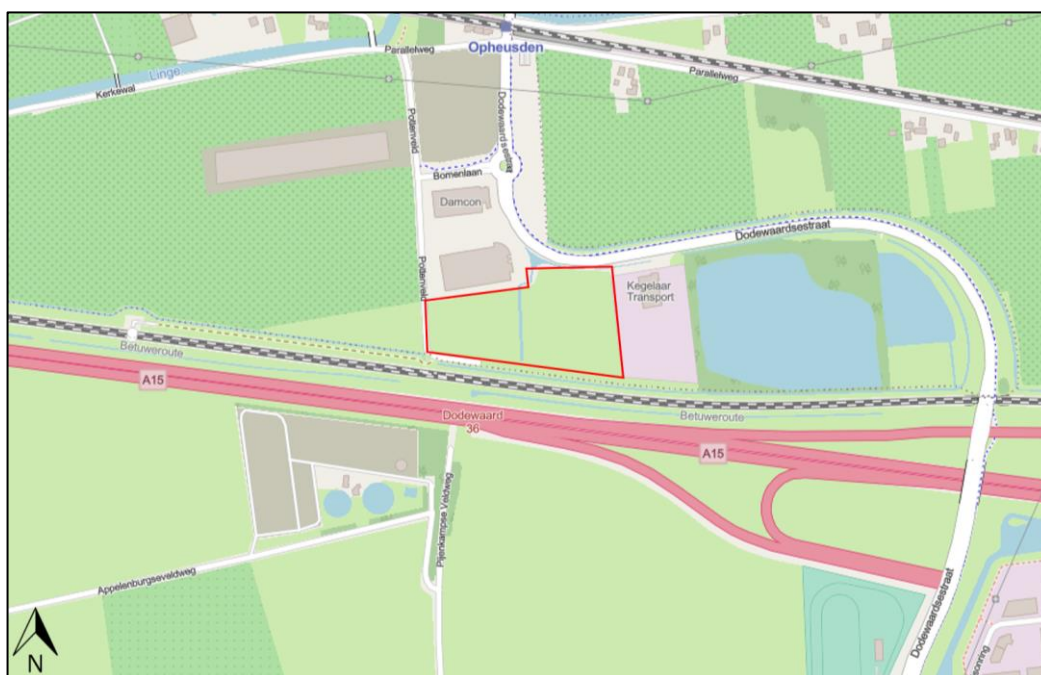
Inhoud

1 Inleiding	5
1.1 Aanleiding en doel	5
1.2 Planlocatie	6
1.3 Werkzaamheden	6
1.4 Te verwachten soorten en functies	6
1.5 Kader Wet natuurbescherming	7
2 Methode	8
2.1 Soorten	8
2.2 Theoretisch kader	8
2.3 Praktische uitvoering	10
3 Resultaten	11
3.1 Rugstreeppad	11
3.2 Overige soorten	11
4 Conclusie en advies	12
4.1 Rugstreeppad	12
4.2 Overige soorten	12
4.3 Vervolgstap(pen)	12
4.4 Te treffen maatregelen tijdens de werkzaamheden	12
5 Bronnen	14

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Aan de Dodewaardsestraat ong. te Opheusden nabij Dodewaardsestraat 2 is een braakliggend perceel met daaromheen watergangen gesitueerd (figuur 1.1). Gemeente Neder-Betuwe is voornemens op de planlocatie een bedrijventerrein het 'Agro Business Centre' te realiseren. De beoogde ontwikkeling mogelijk leidt mogelijk tot de aantasting van beschermde soorten en andere beschermde natuurwaarde. Derhalve is een oriënterend onderzoek uitgevoerd naar de potentie van de planlocatie voor deze beschermde natuurwaarde (Schuuring, 2019; Rebergen, 2020).

Figuur 1.1 De planlocatie (rood omkaderd) is gelegen aan de Dodewaardsestraat ong. te Opheusden (bron: kaartmateriaal: arcgis.com).

Op basis van de twee veldbezoeken voor het oriënterende onderzoek kon de aanwezigheid van de rugstreeppad niet volledig uitgesloten worden. Om vast te stellen of de planlocatie daadwerkelijk een functie heeft voor de rugstreeppad was aanvullend onderzoek noodzakelijk. Gemeente Neder-Betuwe heeft Blom Ecologie B.V. verzocht dit aanvullend onderzoek uit te voeren. Voornamelijk de oostzijde van de planlocatie had potentie voor de rugstreeppad, echter is volledigheidshalve het hele gebied meegenomen. In voorliggende rapportage worden de bevindingen beschreven.

Onderzoeksdoel

In dit aanvullende onderzoek zijn de volgende onderzoeksvragen centraal gesteld:

- Is de rugstreeppad aanwezig op de planlocatie?
- Op welke wijze maakt de rugstreeppad gebruik van de planlocatie? Zijn er migratieroutes of voortplantingsplaatsen aanwezig?
- Hebben de voorgenen activiteiten een negatief effect op de rugstreeppad en/of de functionaliteit van de voortplantingsplaats en leefomgeving van de rugstreeppad?

1.2 Planlocatie

De planlocatie is gelegen aan de Dodewaardsestraat ong. te Opheusden. Het betreft een braakliggend kavel met kleigrond en een aantal ondiepe plassen door heftige regenval. In figuur 1.2 zijn een aantal foto's opgenomen die een impressie geven van de planlocatie. Voor een uitgebreide omschrijving van de planlocatie zie de quickscans (Schuuring, 2019; Rebergen, 2020).

Figuur 1.2 De planlocatie betreft een braakliggend terrein met ondiepe plassen en eromheen watergangen.

1.3 Werkzaamheden

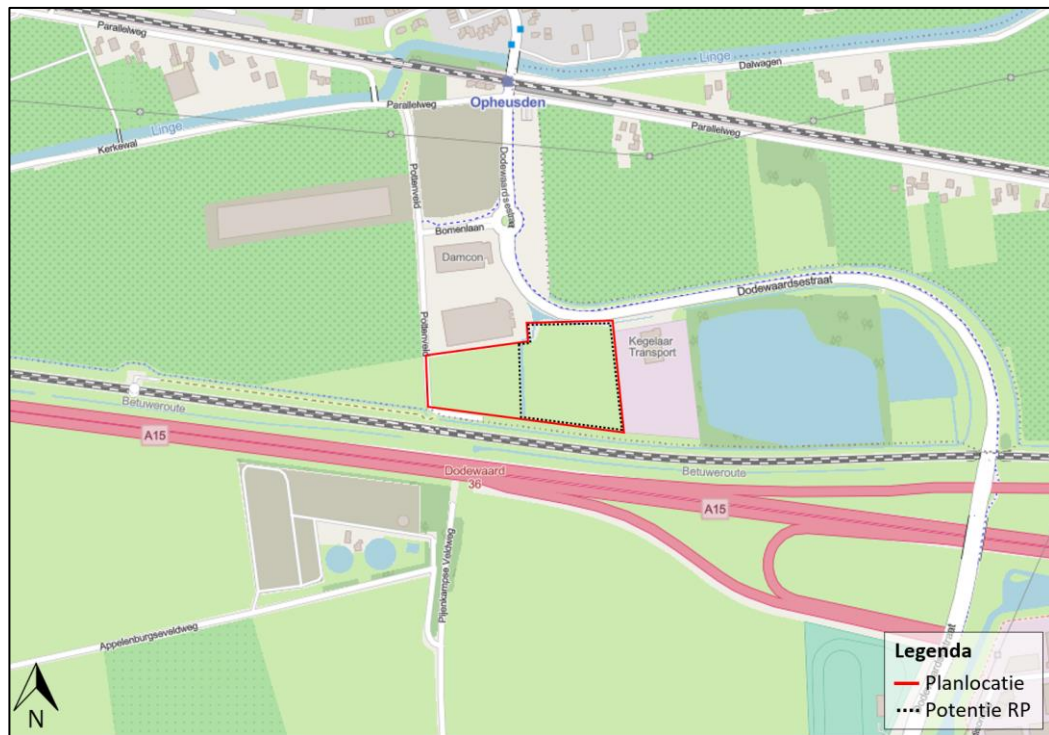
Gemeente Neder-Betuwe is voornemens om op de planlocatie een bedrijventerrein te realiseren. De werkzaamheden zullen op hoofdlijnen bestaan uit:

- afgraven bodemlaag: graafwerkzaamheden, transport (afvoer) van materiaal en groen
- egaliseren terrein: graafwerkzaamheden en grondtransport;
- realisatie nieuwbouw: algemene bouwwerkzaamheden;
- revitalisatie terrein en aanleg verharding: allerlei (straat- en hoveniers) werkzaamheden

1.4 Te verwachten soorten en functies

Uit het oriënterend onderzoek (Rebergen, 2020) en uit eerdere onderzoeken (o.a. Mertens, 2014) is gebleken dat de planlocatie mogelijk geschikt is als voortplantingsplaats en migratieroute van de rugstreeppad (tabel 1.1). In het verleden is in de omgeving de aanwezigheid van rugstreeppad vastgesteld en heeft de RVO in 2015 een ontheffing Flora- en faunawet afgegeven voor de ontwikkeling van het bedrijventerrein. Deze ontheffing is echter reeds verlopen, de ecologische resultaten zijn niet meer actueel en de lokale situatie is sterk veranderd, waardoor een nieuw onderzoek naar rugstreeppadden is benodigd. De watergangen om het gebied en de ondiepe waterplassen zijn mogelijk geschikt als voortplantingsplaats. Daarnaast worden de watergangen en het terrein mogelijk gebruikt als migratieroute richting het compensatiegebied 40 m ten noorden van de planlocatie, welke aangelegd is in het kader van de ontheffing in 2015.

Voornamelijk het oostelijke deel van de planlocatie heeft potentie voor de rugstreeppad, echter is volledigheidshalve heel het gebied meegenomen met het aanvullend onderzoek (figuur 1.3).

Figuur 1.3 Het oostelijke deel van de planlocatie heeft de hoogste potentie voor de rugstreeppad.

1.5 Kader Wet natuurbescherming

De soortenbescherming van Wet natuurbescherming valt op grond van internationale verdragen en nationaal beschermde soorten, uiteen in drie verschillende beschermingsregimes. Deze beschermingsregimes betreffen de Vogelrichtlijn (art. 3.1), Habitatrichtlijn (art. 3.5) en de nationaal beschermde soorten (art. 3.10). De rugstreeppad valt onder de bescherming van de Habitatrichtlijn. Naar aanleiding van de beoogde werkzaamheden (paragraaf 1.3) kan overtreding van de volgende verbodsbepalingen optreden:

Wnb, art 3.5 lid 2 en 4 (Habitatrichtlijnsoorten, waaronder rugstreeppad)

Lid 2: Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren

Lid 4: Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.

2 Methode

2.1 Soorten

Op de planlocatie kan de aanwezigheid van de rugstreeppad niet worden uitgesloten. Per soort (groep) is een bepaalde onderzoeksmethode en inspanning vereist op basis van de ecologie van de soort.

Rugstreeppad

De rugstreeppad is een echte pionier die gemakkelijk spontaan kan koloniseren als de locatie hiervoor geschikt is (BIJ12 kennisdocument Rugstreeppad, 2017) (figuur 2.1). Heideterreinen, groeve, zand- en kleiafgravingen en braakliggende bouwterreinen zijn geschikte locaties. Belangrijk is dat de grond goed vergraafbaar is en er lang genoeg (tijdelijk) water blijft staan voor de voortplanting. Door het gebrek aan dynamiek is de soort snel afhankelijk geworden van de mens. Het voortplantingswater moet ondiep zijn met weinig watervegetatie en predatie. Rugstreeppadden staan erom bekend dat ze lange afstanden kunnen afleggen van wel 3 tot 5 km (enkele 100 meters per nacht). Tijdens graaf- en bouwwerkzaamheden kunnen zandige terreinen ontstaan waar de rugstreeppad plotseling kan opduiken. Momenteel wordt het voorkomen van de rugstreeppad op de planlocatie door de afwezigheid van kleine poeltjes en vergraafbaar zand niet verwacht.

Figuur 2.1 *Rugstreeppad* (bron: Blom Ecologie B.V.).

2.2 Theoretisch kader

Ten behoeve van ecologische onderzoek naar een aantal beschermde soorten in Nederland zijn door experts richtlijnen en of protocollen opgesteld. Deze richtlijnen zijn in zekere mate juridische kaders gaan vormen bij de toetsing van onderzoeken op juistheid en volledigheid. Voor de rugstreeppad zijn deze richtlijnen vastgelegd in de Kennisdocumenten (BIJ12, 2017), hierin wordt er verwezen naar de Soortinventarisatieprotocollen (NGB, 2017). De uitgangspunten zoals deze zijn geformuleerd in de richtlijnen en protocollen vormen de basis voor het soortspecifieke onderzoek wat wordt uitgevoerd door Blom Ecologie B.V. In tabel

2.1 wordt voor de desbetreffende beschermde soorten beknopt weergegeven wat de onderzoeksperioden en methode zijn.

Tabel 2.1 Samenvatting van de uitgangspunten ten behoeve van de rugstreeppad zoals deze zijn geformuleerd in het Soortinventarisatieprotocollen (NGB, 2017).

Rugstreeppad
<i>Voortplantingsbiotoop:</i> Rugstreeppadden planten zich voort in ondiep, onbeschaduwd en vaak onbegroeid water dat vrij snel opwarmt. Vaak wordt gebruik gemaakt van tijdelijke poeltjes en plassen, maar ook slootjes en vennen kunnen geschikt zijn. Een voorwaarde is wel dat het water niet te zuur is (pH niet lager dan 5). Ook (enigszins) brak water wordt getolereerd. Tijdens de voortplantingsperiode proberen de mannetjes met hun roep, meestal vanuit geschikt voortplantingswater, vrouwtjes te lokken. De meeste roepactiviteit is na half april en in mei, maar meerdere pieken met roepactiviteit in het jaar komen voor. De complete ontwikkeling van eiafzet tot aan land gaan duurt circa 3-12 weken. Een tweede legsel, meestal half zo groot dan het eerste, is vaak minder succesvol. Larven worden het hele seizoen aangetroffen, juvenielen vooral tussen juni en half september. <i>Zomerbiotoop:</i> In de zomer zitten de padden overdag ingegraven of ergens ondergekropen. Als het donker is komen ze tevoorschijn om te jagen op kleine dieren (zoals spinnen, regenwormen, op de grond levende insecten) <i>Winterbiotoop</i> Rugstreeppadden overwinteren altijd op het land, ingegraven in de grond (60-180 cm diep) of weggekropen onder/in schuren of in kelders, in en om boerderijen. Overstroming van hun winterplaats overleven ze meestal niet. Wanneer de temperatuur in het voorjaar weer hoog genoeg wordt (grondtemperatuur > 5-6°C) verlaten de mannetjes hun overwinterplaats. Voor een stabiele, duurzame populatie moeten de verschillende biotopen (op de juiste momenten in het jaar) beschikbaar zijn en moeten er voldoende migratiemogelijkheden zijn tussen de verschillende biotopen. In veranderende terreinen zoeken rugstreeppadden de plaatsen op die op dat moment geschikt zijn. De voortplantingstijd is de beste periode om aanwezigheid van rugstreeppadden vast te stellen. <i>Migratieroutes</i> Er is een groot verschil in het dispersie-gedrag tussen juveniele en volwassen rugstreeppadden. Volwassen dieren verplaatsen zich tot enkele kilometers, maar regionaal zijn daarin grote verschillen. Het zijn voornamelijk verplaatsingen tussen overwinterplaats en voortplantingswater. Tijdens de voortplantingstijd is de actieradius beperkt. Een aantal van de mannetjes is trouw aan het voortplantingsgebied en keert jaar na jaar terug. Vrouwtjes daarentegen keren niet steeds terug naar het bekende voortplantingswater. Vrouwtjes verlaten direct na de eiafzet het water en blijven niet lang in de buurt van het voortplantingswater. Het zijn voornamelijk de juvenielen die rondtrekken en nieuw voortplantingsgebied koloniseren. Afstanden zijn niet bekend, maar het is waarschijnlijk dat uitwisseling van juvenielen plaatsvindt tussen populaties die 3-5 km van elkaar liggen. Onderzoek dient uitgevoerd te worden in de voortplantingsperiode van half april – mei (juni) en juni – begin augustus middels luisteren naar kooractiviteit en/of zoeken naar eisnoeren, larve en juvenielen met behulp van een schepnet in de periode (half mei) juni – augustus. (NGB, 2017)

2.3 Praktische uitvoering

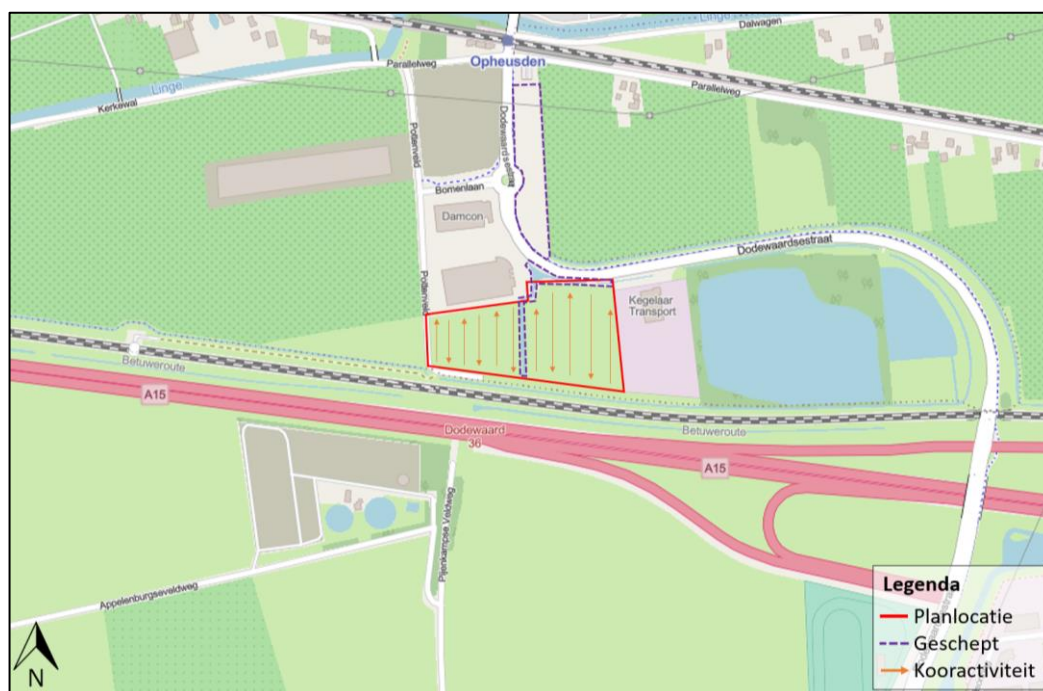
De praktische uitvoering valt uiteen in standaardprocedure tijdens elk veldbezoek, de reactieve onderzoekswijze die gehanteerd wordt en, indien van toepassing, de aanvullende onderzoeksmethodes. In totaal hebben er vijf veldbezoeken plaatsgevonden, hierin zijn verschillende onderzoeken gecombineerd (tabel 2.2).

Tabel 2.2 Veldbezoeken op de planlocatie, met per veldbezoek welke functies onderzocht worden en het aantal waarnemers dat is ingezet.

Veldbezoek	Functie	Aantal pers.	Datum	Zon ▼▲	Tijd	Weersomstandigheden
Rugstreeppad 1	Voortplanting	2	21-04-2020	20:47	19.45-21.45	Bewolking 1/8, droog, 1-2 Bft, 14 °C
Rugstreeppad 2	Voortplanting	1	05-05-2020	21:05	20.00-22.00	Bewolking 2/8, droog, 1-2 Bft, 14 °C
Rugstreeppad 3	Voortplanting	1	30-05-2020	21:52	20.45-22.45	Bewolking 5/8, droog, 2 Bft, 13 °C
Rugstreeppad 4	Voortplanting/ migratie	1	18-06-2020	22:04	23.00-01.00	Bewolking 8/8, miezer, 0-1 Bft, 17 °C
Rugstreeppad 5	Voortplanting/ migratie	1	14-07-2020	21:51	21.00-23.00	Bewolking 8/8, droog, 1 Bft, 15 °C

Procedure

Om de aan- of afwezigheid van de rugstreeppad vast te stellen is er op vijf verschillende momenten onderzoek uitgevoerd. Hiervan zijn op drie momenten in de periode half april – mei geschept en geluisterd naar kooractiviteit en op twee momenten in de periode juni-juli is geschept naar larve en juveniele. Tijdens deze periode zijn tevens de waterkanten afgezocht naar adulte. Hiervoor is een Ravon steeknet gebruikt met een maaswijdte van 3 mm. Er is voornamelijk geschept op ‘kansrijke’ locaties als watergangen met een flauw talud en snel opwarmende afgesloten watergangen (figuur 2.2). Tijdens de kooractiviteit is heel de planlocatie vlakdekkend op gehoor en met een zaklamp onderzocht naar roepende rugstreeppadden.

Figuur 2.2 Locaties waar geschept is naar de rugstreeppad.

3 Resultaten

3.1 Rugstreeppad

Waarnemingen en aantallen

Tijdens de onderzoek rondes zijn geen roepende adulte, eieren, larvale of juveniele rugstreeppadden aangetroffen.

3.2 Overige soorten

Tijdens het onderzoek naar de rugstreeppad zijn algemene amfibieën en vissoorten gevangen, daarnaast zijn verschillende vogelsoorten waargenomen.

Waargenomen amfibieën betreffen: bastaardkikker, gewone pad en kleine watersalamander.

Waargenomen vissoorten betreffen: blankvoorn, bittervoorn, driedoornige stekelbaars, kleine modderkruiper, marmergrondel, tiendoornige stekelbaars en vetje.

Tijdens het onderzoek zijn de vogelde foeragerende of overvliegende vogels waargenomen: aalscholver, blauwe reiger, buizerd, krakeend, kieviet, meerkoet, ooievaar, torenvalk, waterhoen, witte kwikstaart en wilde eend. De buizerd en ooievaar betreffen een categorie 4 soort, wat inhoudt dat deze jaarrond beschermde nesten hebben. De blauwe reiger en torenvalk betreffen categorie 5 soorten wat inhoudt dat zijn beschermd zijn als er sprake is van ecologische zwaarwegende redenen. Deze soorten zijn enkel voorbijvliegend aangetroffen, hiervan zijn geen nesten aanwezig op de planlocatie.

In het kader van de algemene zorgplicht dienen de werkzaamheden opgestart/uitgevoerd worden buiten het broedseizoen van vogels (medio maart t/m medio juli). Als de werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd dient voor de aanvang door een ter zake deskundig gecontroleerd te worden of er broedvogels aanwezig zijn.

Figuur 3.1 Gevangen vissen als bittervoorn en kleine modderkruiper.

4 Conclusie en advies

4.1 Rugstreeppad

In de periode april – juli 2020 is onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid de rugstreeppad op de planlocatie. Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat, wegens het ontbreken van individuen, aanwezigheid van de soort uitgesloten kan worden.

Wegens afwezigheid van de rugstreeppad leidt de beoogde ontwikkeling niet tot negatieve effecten op de soort. Derhalve is naar aanleiding van de beoogde ontwikkeling ten aanzien van rugstreeppad geen sprake van overtreding van de Wet natuurbescherming.

4.2 Overige soorten

Tijdens het onderzoek zijn algemene amfibie- en vissoorten aangetroffen. Daarnaast betreffen de categorie 4 en 5 vogelsoorten enkel overvliegende of foeragerende individuen. Ten aanzien van de algemene zorgplicht dienen een aantal maatregelen getroffen te worden.

4.3 Vervolgstap(pen)

Voor de uitvoering van de beoogde ontwikkeling is geen sprake van overtreding van de verbodsbepalingen van de Wet natuurbescherming (3.5, lid 2 en 4). Een ontheffing in het kader van Wetnatuurbescherming is niet van toepassing.

4.4 Te treffen maatregelen tijdens de werkzaamheden

- Tijdens de werkzaamheden moet voorzichtig worden gehandeld met alle voorkomende flora en fauna (Algemene zorgplicht).
- Wanneer ondanks zorgvuldig handelen, onderzoek en advies schade lijkt te ontstaan voor beschermde flora en fauna, dient direct contact opgenomen te worden met een ter zake deskundige.
- Ten aanzien van algemene amfibie- en vissoorten dient tijdens de dempwerkzaamheden één werkrichting aangehouden te worden ten aanzien van de Algemene zorgplicht. Hierbij moeten omliggende sloten bereikbaar blijven, zodat vissoorten uitwijkmogelijkheden hebben. Indien deze mogelijkheden er niet zijn, dient de sloot voorafgaand aan de werkzaamheden afgevist te worden.
- Er wordt geadviseerd om maatregelen te treffen om te voorkomen dat kolonisatie door rugstreeppadden optreedt. Deze maatregelen bestaan uit het ongeschikt dan wel ontoegankelijk houden van het plangebied. Het ongeschikt houden van het plangebied voor rugstreeppadden houdt in dat zo min mogelijk vergraafbaar zand gebruikt of opgeslagen wordt binnen het bouwterrein. Bij bouwrijp maken van het perceel het zand direct egaliseren en geen zanddepot aanleggen. In de voorjaars- en zomerperiode zorgen dat er geen kleine poeltjes ontstaan waar rugstreeppadden eitjes kunnen leggen. Diepe rijsporen van machines kunnen al voldoende diep zijn als voortplantingswater voor rugstreeppadden. In de najaar- en winterperiode moet gezorgd worden dat er geen overwintering van rugstreeppadden op kan treden. Vergraafbaar zand (zanddepot) kan gebruikt worden voor overwintering. Ook stenenstapels, houtstapels of andere vorstvrije

structuren (onder een bouwkeet bijvoorbeeld) kunnen gebruikt worden voor overwintering. Dergelijke structuren dus weghalen voor de koude periode. Het ontoegankelijk houden van het plangebied voor rugstreeppadden houdt in dat voorzieningen worden geplaatst waardoor rugstreeppadden het plangebied niet kunnen bereiken. Dit kan bijvoorbeeld door het plaatsen van schermen van stevig plastic of worteldoek van 50 centimeter hoog en minimaal 10 centimeter ingegraven in de grond. De voorzieningen die getroffen zijn om het gebied ontoegankelijk te maken moeten zodanig geplaatst en beheerd worden dat ze hun functie ten allen tijden kunnen vervullen.

- Alle aanwezige vegetatie of bodemmateriaal (takken, stronken) gefaseerd verwijderen. Dit om bodembewonende dieren de kans te bieden in de nabijgelegen omgeving een ander leefgebied te benutten.
- Er wordt gelegenheid gegeven aan dieren, die tijdens de werkzaamheden worden gevonden, te vluchten of zich te verplaatsen naar een schuilplaats buiten het bereik van de werkzaamheden.
- De planlocatie tijdens de werkzaamheden en in de nieuwe situatie bij voorkeur niet verlichten en in de periode april-oktober de werkzaamheden tussen zonsopgang en zonsondergang uitvoeren (buiten schemerperiodes). Mocht verlichting noodzakelijk zijn hierbij een vleermuisvriendelijke verlichtingswijze toepassen (amberkleurig licht, lichtbundel nederwaarts richten, toepassen geconvergeerde lichtbundel).
- De werkzaamheden opstarten/uitvoeren buiten het broedseizoen van vogels (maart t/m september). Als de werkzaamheden in het broedseizoen worden uitgevoerd dient voor de aanvang door een ter zake deskundig gecontroleerd te worden of er broedvogels aanwezig zijn. E.e.a. op aanwijzing van deskundige. Als dit niet mogelijk is, dienen de potentiële nestlocaties buiten het broedseizoen ongeschikt gemaakt te worden.

5 Bronnen

BIJ12, 2017. Kennisdocument Rugstreeppad *Bufo calamita*. BIJ12, Utrecht

Creemers, R.C.M & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. -Nederlandse fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

NGB, 2017. Soortinventarisatieprotocollen in het kader van de Wet natuurbescherming (versie juli 2017). Netwerk Groene Bureaus, Odijk.

Rebergen, K., 2020. Quickscan Wet natuurbescherming Dodewaardsestraat ong. te Opheusden. Blom Ecologie B.V., Waardenburg.

Schuuring, S., 2019. Quickscan Wet natuurbescherming aan de Dodewaardsestraat ong. te Opheusden. Blom Ecologie B.V., Waardenburg.

Gebruikte websites

www.arcgis.nl

www.ndff-ecogrid.nl

www.ravon.nl

